

ПРОГРАМА
ЗА ПОВИШАВАНЕ НА ИНФОРМИРАНОСТТА НА ОБЩЕСТВОТО
ЗА ПРЕВЕНЦИЯ НА НАРКОМАНИИТЕ
В ОБЩИНА ВЕЛИКО ТЪРНОВО
2017-2018 г.

ЧАСТ I. Въведение

Проблемът с наркотиците е постоянен приоритет в международната и вътрешната политика на Република България. Процесите в страната ни са много динамични, както и по отношение на разпространението, така и за употребата на наркотични вещества.

Постоянно се търсят начини за ограничаване злоупотребата с наркотични вещества и неблагоприятните здравни и социални последици от нея чрез развитие на устойчив и ефективен модел за реализиране на политики и дългосрочни програми за намаляване търсенето и предлагането на наркотици, оценка на рисковете, свързана с употребата им, ефикасност от действията за борба с неблагоприятните последици.

Опитът на другите Европейски страни показва, че за овладяване на проблема с наркотиците е необходимо да се обединят усилията на институциите на държавно, регионално и местно ниво и да се съчетаят с дейностите на неправителствените организации, медиите и широката общественост.

Решаването на проблемите свързани със злоупотребата и разпространението на наркотиците, не може да бъде отговорност на една институция. За тяхното преодоляване са необходими съвместните усилия на цялото общество.

Програмата на Общински съвет по наркотични вещества /ОБСНВ/ – Велико Търново е разработена в изпълнение на Националната стратегия за борба с наркотиците (2014 – 2018г.) и Плана за действие към нея, които са основани на интегриран, обективен и балансиран подход към проблемите, свързани с намаляването на търсенето и предлагането на наркотици.

Националната стратегия за борба с наркотиците се основава на принципи на международното право, утвърдени с конвенциите на ООН в тази област, които определят международната правна рамка за борба срещу забранени наркотични вещества, както и на Всеобщата декларация за правата на човека.

Настоящата програма за дейността на Общински съвет по наркотични вещества е естествено продължение на активната политика за намаляване търсенето и предлагането на психоактивни вещества, провеждана от Община Велико Търново през последните няколко години. Стратегическата област на действие на програмата е намаляване на търсенето и предлагането на наркотични вещества. Успехът в борбата с наркотиците зависи от обединяването усилията на Общината, гражданското общество и всички свързани с проблема институции.

ЧАСТ II. Анализ на ситуацията

1. Състояние и тенденции

Политическите и икономически промени през последните години дълбоко повлияха върху всички сфери на живота у нас. Обществото се сблъска с безработицата, емиграцията и бедността. В безсилието си да се справят с действителността и нейните проблеми, младите хора посягат все по-често към психоактивните вещества и наркотиците, проявяват агресия или явни криминални действия, за да си ги набавят, а последствията за обществото стават все по-големи и тежки.

Синтетична дрога, маскирана като чай, е хит сред тийнейджърите в училищата. Пуши се като марихуана, но е по-скъпа и има едно преимущество неуловима е на тестове за наркотици. „Чаят” е със същата консистенция като тревата и се продава в пакетчета. Листенцата са обработени с психотропни вещества, които предизвикват съответните реакции. Употребата на трева сред учениците се увеличава с бързи темпове. Според възпитаниците на гимназиите в нашия град пушенето на марихуана е нещо нормално и учениците пушат доста често. „Чаят” е от т.нар. „Дизайнерски дроги” – наркотици, създадени така, че да заобикалят закона. Тези психоактивни субстанции се предлагат на пазара под безобидни имена като соли за баня, билкови тамяни и весел чай.

Според специалисти най-страшното е, че психоактивните субстанции се предлагат свободно в интернет, което допълнително затруднява контрола върху тях.

Във Велико Търново проблемът дрога съществува сред подрастващите. Употребяват се алкохол, цигари, марихуана и по-рядко амфетамин, метаамфетамин, хероин и „весел чай”. Особено разпространена е практиката наркотици да се вземат по време на купони, дискотеки и младежки събирания. Това е типичният групов модел на употреба, чрез който се търсят социални контакти и забавления. Явно е, че някои младежи посягат към опиатите от любопитство, други – поради проблеми, а за някои е въпрос на престиж и себеутвърждаване, споделят специалистите.

Стари и нови наркотици

Дизайнерски наркотици – дизайнерски наркотици наричаме веществата, които имат подобни ефекти като други незаконни наркотици, например кокаин, амфетамин или канабис. Понякога те се наричат още „клубни наркотици” или нови психоактивни вещества.

Много от тези наркотици вече се контролират от закона, но някои все още са легални за притежание. Последното не означава, че те са безопасни или одобрени за човешка употреба.

Някои от веществата, продавани като дизайнерски наркотици, всъщност съдържат съставки, чието притежание е незаконно.

Рискове от употребата на дизайнерски наркотици

Употребата на дизайнерски наркотици може да носи сериозни рискове за здравето. Химикалите, които те съдържат, в повечето случаи никога не са били използвани преди в лекарства за човешка употреба.

Това означава, че тези наркотици никога не са били тествани, за да се разбере дали са безопасни. Употребяващите никога не могат да бъдат сигурни какво взимат и какви могат да бъдат ефектите.

Други рискове:

- Рисковете за вас се повишават, ако комбинирате алкохол с какъвто и да е друг законен или незаконен наркотик.
- Употребата на дизайнерски наркотици може да свали задръжките ви, така че да направите неща, които нормално не бихте.
- Тези наркотици могат да предизвикат параноя, кома, припадъци и в редки случаи – смърт.
- Тъй като химическите съставки в един брандиран продукт (например хапче с определено лого и цвят) могат да бъдат променени без ваше знание, рисковете са непредвидими.

Дори наркотици които изглеждат по подобен начин или имат подобни имена, могат да се различават по сила на действие или да имат различни ефекти.

У нас имаше няколко случая на остра интоксикация сред ученици в Стара Загора и затворници от Софийски централен затвор. Смъртен случай на момиче от Шумен така и не стигна до посочване на конкретното прието вещество – формулата му така и не е заложена за сравнително изследване.

Популярен наркотик в средата на първото десетилетие от 21 век, екстази беше отстъпил назад, но последните данни сочат нов връх в потреблението. Разширява се и кръгът на потребителите, предимно сред младите хора. Началото на тази тенденция е преди две години, когато Европейският център за мониторинг на наркотиците и наркозависимите и Европол отправят предупреждение за общественото здраве – новото екстази е по-силно, предлага се чрез интернет и може да доведе до остра интоксикация. Екстази е посочено като „сериозна нововъзникваща заплаха” в Европейският доклад за наркотиците.

2. Институционално изграждане

В съответствие със закона за ЗКНВП от 1999 г. е създаден Национален съвет по наркотични вещества, който е органа за провеждане на националната политика срещу злоупотребата с наркотични вещества и борба с наркотрафика. НСНВ е колективен орган председателстван от министъра на здравеопазването. Негови заместници са главния секретар на МВР и заместник-министър на правосъдието. Членове на НСНВ са представители на президентството на Република България, на върховния Касационен и

върховния Административен съд, прокуратурата и специализираната следствена служба.

В изпълнение на политиката на НСНВ са създадени общински съвети по наркотични вещества и превантивни информационни центрове. Функциите и задачите им са определени с Правилника за организацията и дейността на НСНВ.

➤ **Общински съвет по наркотични вещества (ОБСНВ)**

Създаването на Общински съвет по наркотични вещества се регламентира от Закона за контрол върху наркотичните вещества и прекурсорите. Съвета разработва, приема и координира общински програми за борба срещу разпространението, употребата и злоупотребата с наркотични вещества. Общинският съвет по наркотични вещества има своята роля и отговорност за изпълнението на Националната стратегия и плана за действие към нея на местно равнище. Обединява усилията на институциите и неправителствените организации, при разработване и прилагане на превантивни програми срещу употребата на наркотици. Отчита дейността си пред Националния съвет по наркотичните вещества и пред Великотърновски общински съвет.

Предлага чрез кмета на общината осигуряване на финансови средства в общинския бюджет за изпълнение на общинските програми.

Представява местната общественост пред националната законодателна и изпълнителна власт за обсъждане на проблема с употребата на наркотици.

➤ **Превантивен информационен център по наркомании (ПИЦ)**

Превантивен информационен център по наркомании събира, съхранява и анализира информация на общинско ниво, необходима за осъществяването, координирането и оценяването на програмите за борба срещу употребата и злоупотребата с наркотични вещества. Превантивните информационни центрове подпомагат общинските съвети по наркотични вещества при изготвянето и предоставянето на информация във връзка с дейността им до Националният съвет по наркотичните вещества.

Дейността на ПИЦ е насочена към всички млади хора на територията на общината в училищна възраст. ПИЦ разработва програми за превенция на употребата на наркотични вещества; организира лекции; семинари и дискусии по тези теми с ученици, учители, родители, педагогически съветници и медицински специалисти от училищата.

Осъществява консултативна дейност с деца/младежи в риск и техните родители.

Изработва и издава информационни материали за проблемите, свързани с употребата на наркотични вещества – листовки, брошури, плакати и други.

Организира различни младежки инициативи с превантивна насоченост – конкурси, концерти, спортни състезания.

Осъществява промоция на здравословен начин на живот.

ЧАСТ III. Глобални цели и принципи на програмата

1. Обща цел

Целта на Общинския съвет по наркотични вещества във Велико Търново е да насочи усилията си към осъществяване на превантивни дейности сред учащите се в Община Велико Търново. Работата на ОБСНВ и ПИЦ е насочена към реализиране на образователни кампании и изработване на информационни материали, целящи разясняването на видовете психоактивни вещества, вредата и последиците от тяхната употреба. Целта на тези кампании е не само да повиши информираността на учениците за въздействието на наркотичните вещества, но и да се моделира тяхното здравословно поведение за в бъдеще.

Ограничаване на риска от употреба и злоупотреба с наркотици в града, чрез изграждане и поддържане на устойчиви, ефективни рентабилни превантивни програми за семейства, деца и млади хора, и повишаване на съпричастността на институциите, организациите и обществото като цяло.

2. Принципи

- Балансиран подход – балансираност на усилията и дейностите в областта на намаляването на търсенето и предлагането на наркотични вещества.
- Ефективност и ефикасност – гарантиране успешното постигане на стратегическите задачи, както и поддържане на доброто съотношение между използваните ресурси и получени резултати.
- Информираниост на обществото, чрез широко представяне на обективни, надеждни и пълни данни за проблемите свързани с наркотици и наркомании.
- Партньорство с местни и национални институции и организации, ангажирани с проблема наркотици.
- Сътрудничество с други градове, институции и организации при осъществяване на съвместни дейности по превенция на наркоманиите и взаимен обмен на познания и добри практики.
- Прозрачност – управление и изпълнение на програмата, достъп за външно наблюдение и контрол.

ЧАСТ IV. Направления

IV.I. Превенция и обучение

Цел:

Намаляване употребата на наркотици и свързани с нея здравни и социални рискове и щети за индивида, семейството и обществото, както и рисковите фактори за нейното развитие, чрез прилагане на обучителните и превантивни програми и интервенции.

Задача 1 – Развитие и прилагане на програми и методи за превенция употребата и злоупотребата с психоактивни вещества, алкохол и цигари в училищата на територията на Община Велико Търново. Промоция на здравословен начин на живот и намаляване търсенето и употребата на психоактивни вещества сред децата и младите хора.

План за действие:

- Разширяване на възможностите за обхващане на децата и младите хора във форми за съвременно здравно образование, основани на подхода „връстници обучават връстници” в училищата.
- Прилагане на методи за превенция на тютюнопушенето, употреба и злоупотреба с алкохол и наркотици, с цел ограничаване на разпространението и употребата им сред младите хора.
- Организиране на обучения за учители, психолози, медицински работници в училищата, както и на специалисти, работещи с подрастващи, по проблеми свързани с употребата и злоупотребата с психоактивни вещества и прилагане на ефективни методи за превенция.
- Разработване, издаване и разпространение на информационни материали за деца и младежи и техните семейства по проблемите на зависимостите.
- Провеждане на кампании за ангажиране на обществеността по проблемите на употребата и злоупотребата с наркотични вещества.
- Провеждане на проучвания и анкети за степента на информираност на децата и младежите по проблемите на зависимостите и ефективността на мерките предприети от Община Велико Търново, Общинския съвет по наркотични вещества и Превантивен информационен център.

Показатели:

- Брой приложени програми и методи за превенция на употребата и злоупотребата на психоактивни вещества и рисковото поведение свързано с тях в училищата на територията на Община Велико Търново.
- Брой обхванати ученици в програми и кампании за превенция на употребата и злоупотребата на психоактивни вещества и рисковото поведение свързано с тях.
- Брой обучени специалисти за работа в и с училищата.

Задача 2 – Насърчаване на неформалното образование на младите хора в областта на зависимостите и грижа за здравословния им начин на живот. Разширяване на възможностите за включването им в привлекателни форми за прекарване на свободното време. Превенция на рисковото поведение и употребата и злоупотребата с наркотични вещества чрез осигуряване на възможности за участие на децата и младите хора във форми за развитие на техните интереси, способности и таланти.

План за действие:

- Разработване на младежки програми и кампании с превантивен характер за намаляване на рисковото поведение.
- Предоставяне на възможности за консултиране на подрастващите и младежите в областта на превенцията на употребата на наркотичните вещества.
- Разширяване достъпа на децата и младите хора до други програми, насочени към свободното време.
- Разширяване достъпа на децата и младите хора до материалната база и съоръжения за спорт и презентирание на развиваните в Община Велико Търново спортове.

Показатели:

- Брой проведени програми и кампании;
- Брой участия и обхванати деца и млади хора;
- Брой консултации;
- Създадени и подобрени условия за спорт на общинско ниво.

Задача 3 – Развиване на програма за ранна интервенция за млади хора с експериментална употреба на наркотични вещества. Въвеждане на мерки за ранна интервенция по проблемите на наркотиците на територията на Община Велико Търново.

План за действие:

- Разработване на програма за ранна интервенция за млади хора с експериментална употреба на наркотични вещества.
- Работни срещи с ученици 5-9 клас за презентирание по проблемите на рисковото поведение свързано с употреба на наркотични вещества.

Показатели:

- Брой обхванати ученици.
- Брой проведени срещи с ученици.

Задача 4 – Разработване и прилагане на програми за превенция и мерки за подкрепа на рискови целеви групи. Подобряване ефективността и качеството на превантивните програми и дейности сред рисковите групи.

План за действие:

- Идентифициране на видовете рискови групи и оценка на нуждите от интервенция.
- Разработване и прилагане на програма за превенция и подкрепа на деца и младежи в риск.
- Разработване на програма за превенция в местата за развлечения.

- Разработване на програма за превенция употребата и злоупотребата с психоактивни вещества сред водачите на пътни превозни средства.
- Обучение на специалисти за работа с рискови целеви групи.

Показатели:

- Идентифицирани рискови групи.
- Разработени програми за превенция и подкрепа на деца в риск, за превенция в местата за развлечения, за превенция употребата и злоупотребата с психоактивни вещества сред водачите на ППС.
- Обучени професионалисти.

Задача 5 – Разработване и прилагане на програми и мерки за работа с родители на деца и младежи с проблемно поведение по отношение на употребата и злоупотребата с наркотични вещества. Развитие на знания и умения сред родителите за превенция употребата и злоупотребата с психоактивни вещества сред децата и младежите.

План за действие:

- Разработване на програма за информиране и консултиране на родители по проблемите на употребата и злоупотребата с психоактивни вещества.
- Развитие на ”Фамилна консултативна програма по наркотици”.
- Разработване, издаване и разпространение на информационни материали за родители по проблемите на наркотиците.
- Обучение на професионалисти за работа със семейства и деца в риск.

Показател:

- Въведени програми за работа с родители.
- Разработени и разпространени информационни материали.
- Проведени обучения.
- Обучени професионалисти.

Задача 6 – Сензитивиране на обществото по проблемите на наркоманиите. Повишаване на информираността на обществото по проблемите на наркоманиите и подобряване на обществените нагласи.

План за действие:

- Разработване на общинска медийна политика по проблемите на наркоманиите.
- Провеждане на пресконференции, обществени дебати и други дейности за запознаване на гражданското общество и медиите с проблемите в областта на наркоманиите.
- Провеждане на информационни кампании.

Показатели:

- Разработена Общинска медийна политика по проблемите на наркоманиите.
- Брой организирани пресконференции, обществени дебати, информационни кампании и други дейности.

Обхват на областите:

- Универсална превенция базирана в училищата;
- Селективна превенция на рискови групи
- Селективна превенция на семейства.

IV.Ц. Информация и оценяване

Цел:

Да осигури на институции, организации, медии и общността обективна, надеждна и сравнима информация по отношение на наркотиците, наркоманиите и техните последици. Да подпомогне ефективното управление на ресурсите и достоверното оценяване на превантивното въздействие.

Задача 1 – Събиране и анализ на съществуващата информация. Адекватно информационно осигурявана на Общинската програма и Планове за действие по наркотиците, както и Общинската политика в областта на наркотиците.

План за действие:

- Провеждане на проучвания, свързани с употребата на наркотични вещества на общинско ниво.
- Провеждане на проучвания, в областта на превенцията, лечението, психосоциалната рехабилитация и намаляване вредите от употребата на наркотици.

Показател: Брой проведени проучвания.

Задача 2 – Подобряване на методите на събиране на информация.

План за действие:

- Въвеждане на нови и използване/усъвършенстване на използвани методи, техники, подходи при проучвания, свързани с употребата на наркотици.
- Въвеждане на система за Ранно предупреждение за нови наркотици.

Показател: Въведени нови и усъвършенствани стари методи, техники, подходи при проучвания, свързани с употребата на наркотици.

Задача 3 – Разпространение на данните и информацията.

План за действие:

- Разпространение на информацията до широк кръг ползватели, чрез медии, интернет, специализирани печатни издания, организирани за целта семинари, конференции, кръгли маси и други форуми;
- Годишни градски доклади по тенденциите на употреба на наркотици и свързани проблеми.

Показател: Брой проведени семинари, конференции, кръгли маси, форуми, издадени специализирани печатни издания, публикации в медии и интернет.

Задача 4 – Системен контрол и оценка на програмите, резултатите и ефективността. Усъвършенстване на прилаганите програми за превенция употребата и злоупотребата с психоактивни вещества, алкохол и цигари.

План за действие:

- Планиране и прилагане на инструменти за оценка на структурата, методологията и ресурсната обезпеченост на програми за превенция на употребата и злоупотребата с психоактивни вещества, алкохол и цигари в училищата на територията на Община Велико Търново.
- Планиране и прилагане на инструменти за оценка на структурата, методологията и ресурсната обезпеченост на програми за превенция на наркомании за деца, младежи и семейства в риск.
- Планирана и прилагане на инструменти за оценка на въздействието и ефективността на превантивни програми и дейности.

Показател: Брой усъвършенствани програми.

Обхват на областите:

- актуална ситуация;
- прогнозни тенденции;
- политика на отговор (нормативна база, институционална мрежа, програми за превенции);
- медии и интернет;
- въздействие и ефективност на програмите и интервенциите.

IV.Ш. Управление и координация

Цел:

Осигуряване на ефективно управление и координация на местната политика по превенция на употребата на психоактивни вещества, алкохол, цигари и тютюневи изделия в съответствие с политиката на Община Велико Търново и изпълнение на Националната стратегия за борба с наркоманиите.

Задача 1 – Подобряване на координацията между организации и ведомства осъществяващи местна политика по наркотици и наркомании. По-добро изпълнение на политиката на Община Велико Търново в областта на употребата и злоупотребата с психоактивни вещества, алкохол и цигари.

План за действие:

- Партньорство между членовете на Общински съвет по наркотични вещества;
- Партньорство между държавни, общински организации и НПО работещи в сферата на превантивните дейности насочени към употреба и злоупотреба с психоактивни вещества, алкохол и цигари;
- Разработване и осъществяване на годишни програми за дейностите по превенция на наркомании на Община Велико Търново.

Показател: Брой проведени срещи с държавни, общински организации и НПО работещи по проблемите на наркоманиите.

Задача 2 – Подпомагане работата на местни институции и ведомства осъществяващи дейности по превенция на наркомании.

План за действие: Експертно и информационно подпомагане и координиране на програми и проекти по превенция на наркомании, осъществявани от институции и организации на територията на Община Велико Търново.

Показатели:

- Брой проведени срещи.
- Брой участия в програми, проекти и дейности.

Задача 3 – Подпомагане работата на национални институции и ведомства осъществяващи дейности по превенция на наркомании на територията на общината. Изпълнение на Националната стратегия за борба с наркотиците. Предотвратяване и ограничаване на вредите върху здравето, причинявани от зависимостта към наркотици.

План за действие:

- Участие в осъществяването на дейности по изпълнение на Националната стратегия за борба с наркотиците и Националния План за действие на местно/регионално равнище.
- Участие в програми и дейности свързани с намаляване търсенето и предлагането на психоактивни вещества, усъвършенстване на законодателството на общинско и национално ниво.

Показател: Брой участия в дейности, програми и проекти.

Задача 4 – Подпомагане на инициативи на неправителствени организации и доброволчески движения. Достигане до по-голям брой бенефициенти.

План за действие: Участие на Община Велико Търново, Общински съвет по наркотични вещества и Превантивен информационен център по наркомании като партньори в проекти за превенция на наркомании, осъществявани от неправителствени организации.

Показатели:

- Брой участия в проекти.
- Брой осъществени дейности с бюджетно финансиране.

Задача 5 – Подпомагане въвеждането на добри практики за превенция на употреба на психоактивни вещества.

План за действие:

- Популяризиране на прилаганите добри практики, чрез конференции, семинари и др. форуми.
- Провеждане на XI национална конференция във Велико Търново по проблемите на превенцията на употребата и злоупотребата с наркотични вещества, организирана за Общинските съвети по наркотични вещества и специалистите на Превантивно информационните центрове по наркомании с цел обмяна на знания и опит в областта на превенцията.

Показател: Брой въведени добри практики.

ЧАСТ V. Органи за реализиране на програмата

Финансиране на програмата

- Държавен бюджет
- Общински бюджет

Програмата е приета на Заседание на ОБСНВ на 08.02.2017 г.

Изготвил:

д-р Ивана Колева-Стойнова

Председател на ОБСНВ и ПИЦ

СЪДЪРЖАНИЕ

ЧАСТ I. Въведение

ЧАСТ II. Анализ на ситуацията

1. Състояние и тенденции
2. Институционално изграждане

ЧАСТ III. Глобални цели и принципи на програмата

1. Обща цел
2. Принципи

ЧАСТ IV. Направления

IV.I. Превенция и обучение

IV.II. Информация и оценяване

IV.III. Управление и координация

ЧАСТ V. Органи за реализиране на програмата